

Kan Halden leve på gamle minner?

Sjur Harby, Disen Kolonial

28.mai 2013

Hvem er jeg?

- Født på Hamar
- Bor i Oslo
- Arkeolog
- Riksantikvaren
- Lokalpolitikk
- Bøndernes Hus i Løten
- Skribent/redaktør
- Undervisning
- Egen konsulentvirksomhet – et lite stykke Hamar
- Møbelprodusent
- Breidablikk
- En fri røst
- www.disenkolonial.no

Hvorfor står jeg her?

- Jeg kommer utenfra
- Sentrumsutvikling i Halden
- Hvilken plass ha bør kulturarven ha i 2013
- Og fremover
- Veve fortellingene inn i hverdagen
- Min reise rundt i Halden
- Subjektivt
- Spissformulert

Mitt utgangspunkt:

- Stor interesse blant folk flest
- Mange ser ikke forskjell
- Det er for tette bånd mellom utbyggere og politikere
- Sterkt lovverk forutsetter en modig forvaltning
- Skinndebatt
- Store verdier
- Identitet
- Snart 2014

Look to Løten

Lokal mat og billettsalg

Men det startet her.....

Halden – sted eller hjemsted?

Hva kjennetegner dette bildet?

...og dette?

Hjemstedet

«Hjemstedet, det er for meg ikke bare det stedet der de døde ligger; det er det stedet der en kjenner seg trygg på så mange vis, trygg i sproget, trygg i kjenslene sine, ja, selv når en tier stille. Og det er det stedet hvor en blir kjent igjen: og det er vel noe alle ønsker seg før eller siden: å bli kjent igjen, det vil si tatt imot, omsluttet...»

Siegfried Lenz: *Forhistorien* (1978/1981)

Hva er Halden?

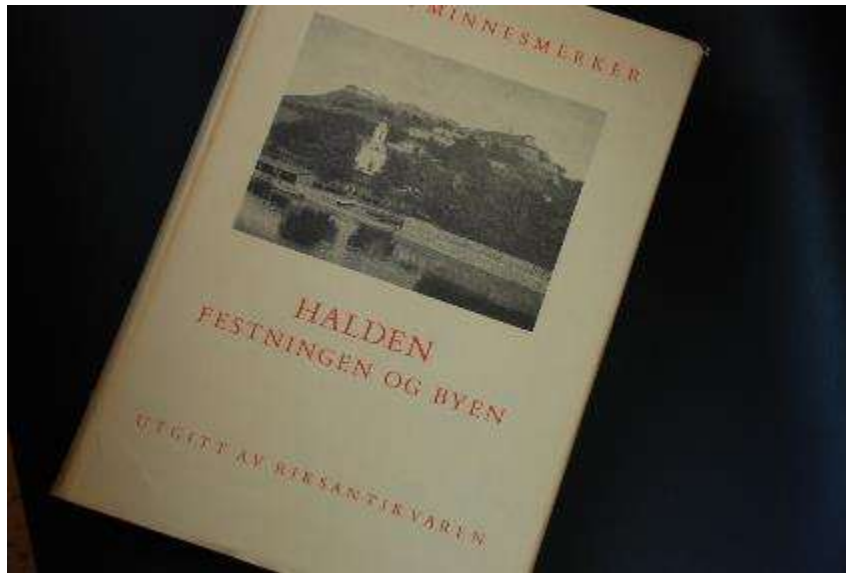
- Halden omtalt i mange skriftlige kilder.
- «En utlending vil uvilkårlig sammenligne stedet med andre han har sett, en engelskmann trekker kanskje paralleller med et av sine egne steder som Windsor og Eton. Liksom Tista deler Halden naturlig i to deler, skiller Themsen e to byer, og på den søndre del kneiser festningen også i det engelse billedet».
- Norske Minnesmerker (1934)
- Harry Fett: «en rekke publikasjoner av Norges minnesmerker, en fremføring av de viktigste arbeider som i eldre tid er frembragt her i landet, husbygninger så vel som kirker og klostre, borger og festninger så vel som industrianlegg, billedkunst så vel som brukskunst»
- Fredrikstad først ut
- Halden – festningen og byen (1963) var tenkt som bind to

Et sitat til:

- «Vandrer man rundt i byen i dag og ser på gater og streder, oppdager man et vakkert samspill mellom åpne og lukkede virkninger i gateinteriørene. På rett linje ligger de viktigste åpne plassene forbundet med samme gate».

Norske Minnesmerker

- Fra innholdsfortegnelsen:
 - Fredriksten festning
 - Byen og dens hus
 - Kirkene
 - Kunst og håndverk
- Hva burde vært med i dag?
 - Byens parker og grøntanlegg
 - Industrivirksomheten
 - Kommunikasjoner

Hva signaliserer et bymiljø?

«Halden er da heller ikke blitt anlagt plutselig etter et dekret fra en eller annen suveren hersker, men har selv mer eller mindre fått lov å skape sitt ansikt, som derfor er fullt av karakter».

Kulturminnevern = kamp

- Kulturarv handler om:
 - Hvilke fortrellinger som skal leve videre
 - Sannhet
 - Økonomi
 - Prioritering
 - Kunnskap
 - Synlighet
 - Identitet
 - Konkurransen
 - **Politikk**
 - **Demokrati**

Lenge var det slik

Før

Nå

Utviklingstrekk

- Store byer blir større
- Mindre steder ubetydeliggjøres
- Norgesmesterskap i urbanisme og kulturhus
- Konkurransen om skatte kroner og kompetanse
- Kulturnæringer i fremvekst
- Privat rikdom
- Opplevelse erstatter opplysning
- Kulturhistorie er blitt en eksklusiv vare
- Folkelig engasjement
- Dårlig kommuneøkonomi
- Ansvarspulverisering
- Byråkratisering
- Miljøengasjement på hell
- Konklusjon: Det spriker i alle retninger

Hvor står kampen?

Original eller kopi?

Kvalitet

Om detaljer

Vinduer

Halden sett utenfra

- En mangfoldig by
- En gammel by
- Kontinental
- Litt selvbevisst
- Gatebilde med mange overraskelser
- Historien ligger lag på lag
- Grønt
- Tista

Men hva kjennetegner Halden?

Mellom sjø og land

Mange strøk

Selvbevissthet

Forstadsambisjoner?

Gammelt jordbrukslandskap

Monumentalt

Rik historie

Bemerkelsesverdig

Overraskende

Klok?

Kontinentalt?

Idyllisk

Inviterende?

Egenartet?

Konklusjon

- Halden:
 - Uforutsigbar
 - Velbevart
 - Enestående som empireby
 - Variert
 - Truet
 - Likegyldig
 - Alle har en ansvar
 - Skaff dere en byantikvar
 - Stol ikke på regionale og nasjonale vernemyndigheter
 - Kunnskapstest for alle politikere med beslutningsmyndighet
 - Kristisk

Takk for oppmerksomheten!

